

Aile Hekimliği Alanında Yapılan Tıpta Uzmanlık Tezleri Bilimsel Makale Olarak Yayınlanıyor Mu?

Have Dissertations Made In The Field Of Family Medicine Published As A Scientific Article?

Hüseyin ÜÇER¹, Hamit Sırrı KETEN²

¹ Araş. Gör. Dr. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, KAHRAMANMARAŞ

² Dr. Kürtül Aile Sağlığı Merkezi, KAHRAMANMARAŞ

Özet

Amaç: Bu çalışmada ülkemizde aile hekimliği alanındaki tıpta uzmanlık tezlerinin ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanma durumunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Ulusal Tez Merkezi resmi internet sitesinde yer alan 384 adet Aile Hekimliği uzmanlık tezlerinin google akademik ve pubmed veritabanları kullanılarak yayınlanma durumları belirlendi. Tezler konularına, yazıldıkları yıllara ve bilimsel dergilerde yayınlanma durumlarına göre sınıflandırıldı. Tam metin, özet veya yazar isimleri ile başlıktan yayınlanan makalenin bir tezdən türetildiği belirlenen yayınlar değerlendirmeye alındı. Dergilerin SCI ve SCI Expanded kapsamında olup olmadıkları Thomson Reuters veri tabanında araştırılarak belirlendi.

Bulgular: Çalışmamızda Ulusal Tez Merkezi arşivinde yer alan Tıpta Uzmanlık tezlerinin 348'inin (%91.1) Üniversite Aile Hekimliği Anabilim Dallarına bağlı doktorlara ait olduğu, 34'ünün (%8.9) ise Anabilim Dalı ve Araştırma Kliniği bilgisine ulaşamadı. Aile Hekimliği alanında yapılan uzmanlık tezlerin 44'ünün (%11.5) bilimsel bir dergide yayınlandığı, 338'inin (%88.5) yayınlanmadığı tespit edildi. Yayınların 3'ünün (%0.8) SCI dergide, 12'si (%3.1) SCI-E dergilerde, 29'u (%7.6) ise diğer ulusal hakemli dergilerde yayınlandıkları belirlendi. Tezlerin yayınlanma sürelerinin ortalama 3 yıl (min=1, max=10) olduğu bulundu. 2007'den günümüze kadar yılda ortalama 40.1 tez yazılarak son 8 yılda yazılan tezlerin daha önceki 16 yıl boyunca yazılan tezlerden 10 kat daha fazla olduğu tespit edildi.

Sonuç: Aile Hekimliği uzmanlık tezlerinin makale olarak yayınlanma oranının düşük olduğu sonucuna varıldı. Ayrıca yapılan tez çalışmalarının genel olarak aile hekimliği alanı dışında branşlardan oluşması dikkat çekici bulundu.

Anahtar kelimeler: Aile Hekimliği, Tez, Yayınlanma durumu, Bilimsel makale.

GİRİŞ

Aile Hekimliği disiplini dünyada ilk kez 1966 tarihinde Amerikan Tıp Birliği tarafından yayınlanan Millis ve Willard raporları ile tıpta bir uzmanlık dalı olarak gündeme gelmiştir (1). 1974 yılında Hollanda'da yapılan "Avrupa Aile Hekimleri Eğitimi" toplantısı ile de dünya ülkelerince kabul görmüştür (2, 3). Türkiye'de ise Aile Hekimliği ilk kez 1983'te tababet uzmanlık tüzüğüne girerek bir disiplin haline gelmiştir. 1985 yılında Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde uzmanlık eğitime başlanmış, 1993 yılından itibaren Yüksek Öğretim Kurumu'nun 12547 sayılı kararıyla üniversitelerde Aile Hekimliği Anabilim Dalı kurularak asistan eğitimine başlanmıştır (4, 5). Ülkemizde Aile Hekimliği Uzmanlık eğitiminde yer alan zorunlu rotasyonlar tıpta uzmanlık kurulunun 23/06/2010 tarih ve 82 sayılı kararı ile İç Hastalıkları, Kadın Hastalıkları ve Doğum, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, Genel Cerrahi, Göğüs Hastalıkları

Abstract

Objective: In this study, expertise in medicine thesis in the field of family medicine aimed to evaluate the condition of publication in national and international journals.

Materials and Methods: Located 384 family medicine specialization thesis on the official website of the National Center Thesis using google scholar and pubmed databases of publication status were determined. Theses were classified according to topics, years which they were written and publication status in scientific journals. Full text of the article, summary or author names with published title identified as derived from a thesis were included assessment of publications. SCI and SCI Expanded journals investigated were determined whether within the Thomson Reuters databases.

Results: In our study, 348 (%91.1) dissertations in medicine located archives in the National Center Thesis were belong to the doctors at the department of family medicine of the university, 34 (%8.9) could not be reached knowledge department of clinical research. Thesis of expertise in the field of family medicine made of 44 (11.5%) was published in a scientific journal, the 338 (88.5%) were found not published. Publications of 3 (0.8%) in SCI journals, 12 (3.1%) in SCI-E journals, 29 (7.6%) were determined to be published at other national journals. Thesis published time of approximately 3 years (min = 1, max = 10) was found. From 2007 until today an average annual 40.1 thesis writing thesis written during the last 8 years of the written thesis of the previous 16 years were found to be more than 10 times.

Conclusion: The rate of articles published in the Family Medicine dissertations were concluded that the low. Also noteworthy were found to be made of the theses consists of branches outside the field of family medicine as a general.

Key words: Family medicine, Thesis, Publication status, Scientific article.

ve Kardiyoloji olarak belirlenmiştir (6). Tıpta uzmanlık eğitimi ülkemizde zorunlu rotasyonlar, uzmanlık yapılan dal eğitimi ve uzmanlık tezinden oluşmaktadır. Özellikle tıpta uzmanlık tezleri bilim dünyasına katkı sağlaması ve tıbbın gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır. Ayrıca bir disiplinin kendine özgü değer kazanmasında disipline yönelik bilimsel çalışmalarının yapılması ve yayınlanması önemli bir etkidir.

Tez hazırlamanın önemli amaçlarından biri çalışma sonuçlarının bilim dünyasında paylaşılmasıdır. Ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde tez çalışmasının yayınlanması yapılan çalışmanın sonucunun literatürde yer almasında büyük öneme sahiptir. Özgen ve arkadaşlarının çalışmasında ülkemizde 1980-2005 yılları arasında yapılan 22625 tıpta uzmanlık tezinin SCI expanded kapsamında yayınlanma oranı % 6.2 olarak belirlenmiştir. Aynı çalışmada Fransa, Finlandiya ve Peru gibi ülkelerde de 1980-2005 yılları arasında tıpta uzmanlık tezlerinin yayınlanma oranlarının % 17 ile % 23.8 aralığında olduğu belirtilmiştir (7-9).

İletişim: Dr. Hüseyin ÜÇER
KSÜ Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD, Kahramanmaraş

Tel : 0 505 377 88 98
e-posta : drhuseyinucer@hotmail.com
Kabul Tar: 24.10.2014

Bu çalışmada ülkemizde aile hekimliği alanındaki tıpta uzmanlık tezlerinin ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanma durumunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEMLER

Tanımlayıcı bir araştırma olan çalışmamızda tarama modeli kullanıldı. Çalışmaya 02.01.2015 tarihinde Ulusal Tez Merkezi resmi internet sitesinde (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) yer alan aile hekimliği uzmanlık tezleri dahil edildi. Arşivde kayıtlı 331 (% 86.2) adet onaylanmış, 53 (% 13.8) adet hazırlanma aşamasında toplam 384 teze ulaşıldı. Tezler konularına, yazıldıkları yıllara ve bilimsel dergilerde yayınlanma durumlarına göre sınıflandırıldı. Konular, Tıpta Uzmanlık Kurulunun 23.06.2010 tarih ve 82 sayılı kararında tanımladığı Aile Hekimliği Anabilim Dalı tarafından rotasyona gönderilen uzmanlık alanlarına göre belirlendi (6). Tezlerin başlıkları Türkçe ve İngilizce olmak üzere ayrı ayrı Google Akademik ve Pubmed veri tabanlarında tarandı. Tam metin, özet veya yazar isimleri ile başlıktan yayınlanan makalenin bir tezdten türetildiği belirlenen yayınlar değerlendirmeye alındı. Yayınlanan tezlerin hangi dergilere ait oldukları tespit edildi. Dergilerin Science Citation Index (SCI) ve Science Citation Index-Expanded (SCI Expanded) kapsamında olup olmadıkları Thomson Reuters veri tabanında araştırılarak belirlendi (10). Veriler SPSS 20.0 paket programı kullanılarak analiz edildi. Verilerin analizinde yüzde değerleri belirlendi.

BULGULAR

Çalışmamızda Ulusal Tez Merkezi arşivinde yer alan Tıpta Uzmanlık tezlerinin 348'inin (% 91.1) Üniversite Aile Hekimliği Anabilim Dallarına bağlı doktorlara ait olduğu, 34'ünün (% 8.9) ise Anabilim Dalı ve Araştırma Kliniği bilgisine ulaşamadı. En fazla tezin yazıldığı üniversiteler sıralamasında ilk beş üniversite sırasıyla Çukurova Üniversitesi 40 (% 10.5), Trakya Üniversitesi 31 (% 8.1), Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) 30 (% 7.9), Dokuz Eylül Üniversitesi 23 (% 6.0) ve Marmara Üniversitesi 18 (% 4.7) olarak belirlendi (Tablo 1).

Makale olarak yayınlanan tezler incelendiğinde en çok yayın

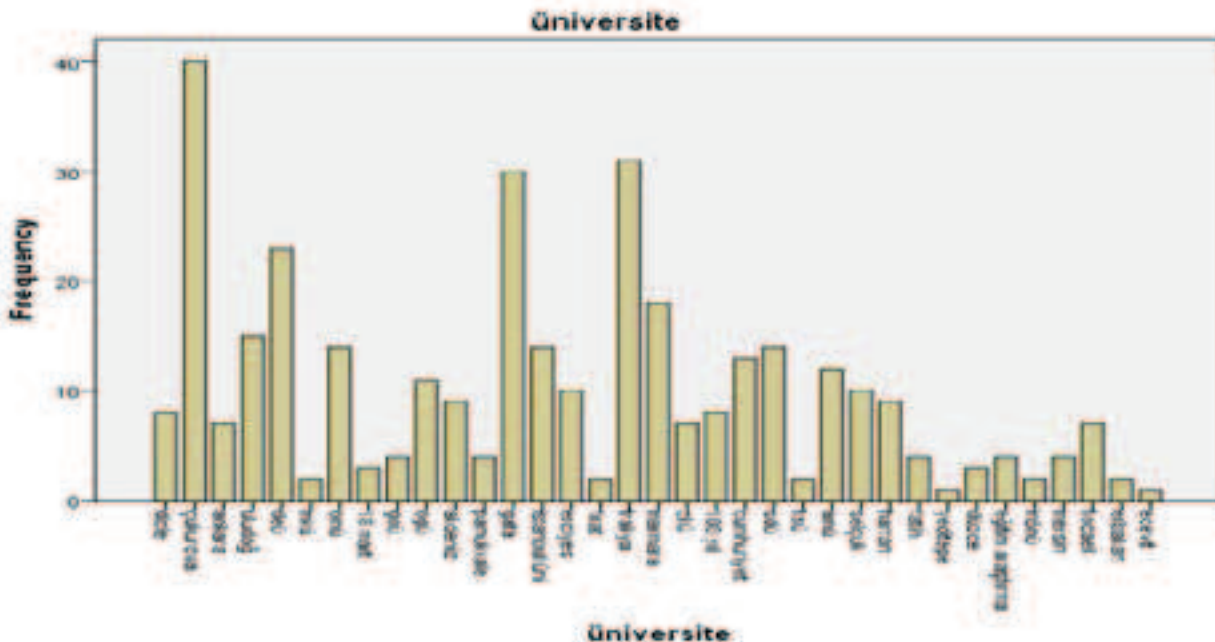
yapan üniversiteler sıralamasında 5'er adet yayınlı GATA ve Selçuk Üniversiteleri, 4'er adet yayınlı Çukurova ve Marmara üniversiteleri, 3'er adet yayınlı Harran, Karaelmas ve Osmangazi üniversiteleri yer aldığı tespit edilmiştir. Tezlerde çalışılan konuların 66'sının (% 17.3) iç hastalıkları, 59'unun (% 15.4) psikiyatri, 56'sının (% 14.7) ise aile hekimliği, 43'ünün (% 11.3) kadın hastalıkları ve doğum, 38'inin (% 9.9) kardiyoloji, 34'ünün (% 8.9) çocuk hastalıkları, 26'sının (% 6.8) göğüs hastalıkları, 20'sinin (% 5.2) genel cerrahi, 40'ının (% 10.5) ise diğer bilim dallarına ait çalışmalar olduğu tespit edildi. Tezlerin en fazla 55 (% 14.4) adet ile 2008 yılında; en az birer (% 0.3) adet ile 1991 ve 1998 yıllarında yazıldıkları belirlenmiştir (Tablo 2). Tezlerin yıllara göre dağılımları incelendiğinde 2007 yılına (2007 hariç) kadar yılda ortalama 3.8 tez yazılmışken, 2007'den günümüze kadar yılda ortalama 40.1 tez yazılarak son 8 yılda yazılan tezlerin daha önceki 16 yıl boyunca yazılan tezlerden 10 kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ancak 2007 ve sonrası asistan doktor sayılarının da artmakta olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Aile Hekimliği alanında yapılan uzmanlık tezlerin 44'ünün (% 11.5) bilimsel bir dergide yayınlandığı, 338'inin (% 88.5) yayınlanmadığı tespit edildi. Yayınların 3'ünün (% 0.8) SCI dergide, 12'si (% 3.1) SCI-E dergilerde, 29'u (% 7.6) ise diğer ulusal hakemli dergilerde yayınlanmıştır. Tezlerin yayınlanma durumları Tablo 3'de sunuldu. Tezlerin yazım tarihleri ile bilimsel bir dergide yayınlanma tarihleri kıyaslanarak aradaki fark tezin yayınlanma süresi olarak hesaplanmıştır. Buna göre tezlerin yayınlanma sürelerinin ortalama 3 yıl (min=1, max=10) olduğu tespit edilmiştir.

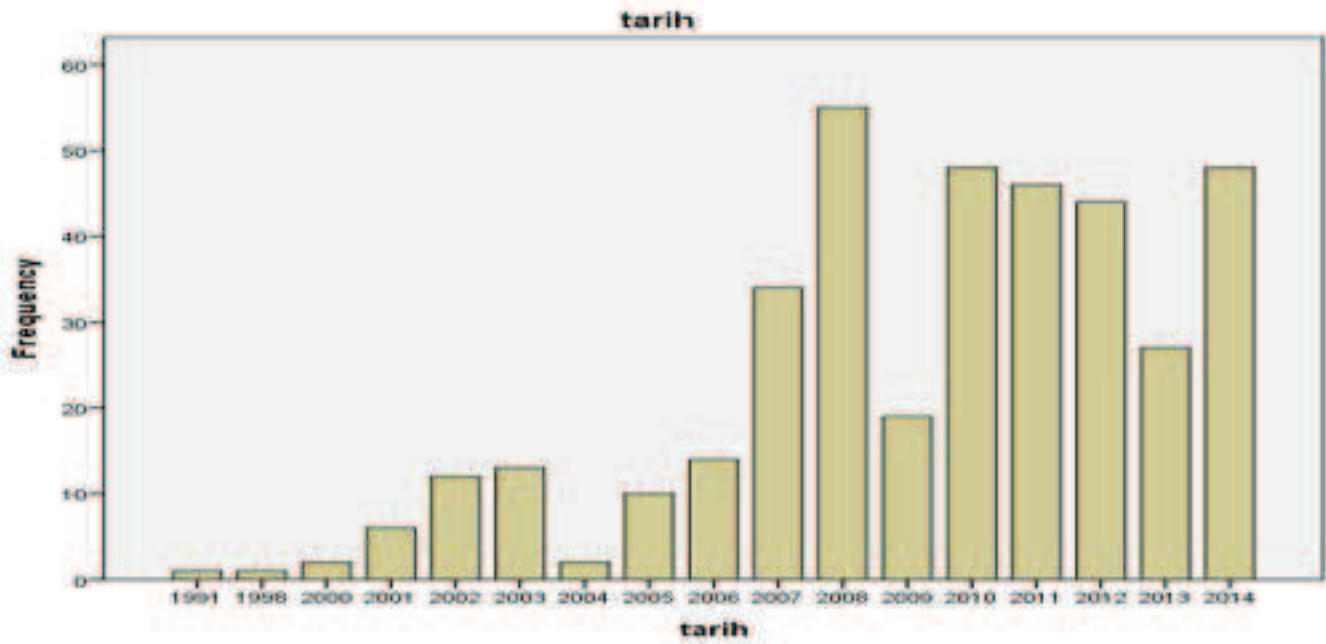
Tablo 3. Tezlerin yayınlanma durumu

YAYINLANMA DURUMU	n	%
SCI	3	0.8
SCI EXPANDED	12	3.1
ULUSAL DERGİLER	29	7.6
TOPLAM YAYINLANAN	44	11.5
YAYINLANMAMIŞ	338	88.5

Tablo 1. Tezlerin yazıldığı üniversitelere dağılımı

Tablo 2. Tezlerin yıllara göre dağılımı

TARTIŞMA

Bilimsel yayınlar akademik başarı ve değerlendirmeyi gösteren temel öğelerden sayılmaktadır (11). Kabul edilebilir temel bir bilimsel yayın, araştırmacıların gözlemleri değerlendirmesine, deneyleri yinemesine ve entelektüel işlemleri değerlendirmesine olanak verecek yeterli bilgiyi içermelidir (12). SCI ve SCI-E bilimsel kalitenin ön planda tutulduğu indeksleme dizinleridir. SCI'de daha sınırlı sayıda yüksek etki faktörüne sahip dergiler barınırken, expanded versiyonunda 1900'lerden bu yana 150 disipline ait yaklaşık 6500 dergi yer almaktadır (13).

Çalışmamızda Aile Hekimliği Uzmanlık eğitimi sonucunda yazılan tezlerin yayınlanma oranı % 11.5 olarak tespit edildi. Sipahi ve arkadaşları, 1978-2009 yılları arasında yapılan 538 Halk Sağlığı uzmanlık tezi için uluslararası indekslerde yayın oranını %11.9 olarak belirlemiştir (14). Sipahi ve arkadaşlarının Tıbbi Mikrobiyoloji, Klinik Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları dallarında 1997-2007 yılları arasında yazılan 834 tezin (tıpta uzmanlık ve doktora) uluslararası yayına dönüşüm oranı % 11.2 olarak tespit etmişlerdir (15). Çalışmamızda Aile Hekimliği uzmanlarında yazılan tezlerin yayın olarak yayınlanma oranının diğer klinik branşlara göre daha düşük oranda olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum ülkemizde Aile Hekimliği disiplininin yeni olması ve bu alanda yapılan tezlerin son yıllara ait olması ve yayınlanması için süreye ihtiyaç duymasından kaynaklanmaktadır.

Genel anlamda uzmanlık tezlerinin konularında multidisipliner bir yaklaşım benimsenmesine rağmen çoğunluğunun İç Hastalıkları ve Psikiyatri disiplinleri ana başlıkları altında toplandıkları tespit edilmiştir. Bu durum Aile Hekimliğinin özgün problem çözme becerisi ve kapsamlı yaklaşım ilkeleriyle örtüşmektedir. Yakın zamanda Aile Hekimliği alanında yapılan tez çalışmalarında birinci basamak yönetimi ve kişi merkezli bakım konularında artış izlenmektedir. Aile Hekimliği bölümünün geleceği ve bilimsel üretkenliği için bu tür çekirdek yeterliliklerle ilgili çalışmaların daha geniş kapsamda ele alınmasında fayda vardır.

Gerard Piel'e göre "yayinsız bilim ölüdür" ilkesi gereğince yoğun emek ve zaman harcanarak dar çerçevede bilimsel çevrelere sunulan tezlerin yayına dönüştürülmemesi, daha geniş kapsam-

da bilim dünyası için bir eksiklik anlamına gelmektedir (16). Ülkemizde araştırmacılara yayın sayılarının değil yayın kalitesinin önemli olduğu vurgulanmalı, uluslararası yayın sayısındaki artışın kalite anlamında da sağlanması gerektiği belirtilmektedir (17, 18).

Bu çalışmada en önemli kısıtlılık eğitim araştırma hastanelerinde yapılan tezlere ulaşamamasıdır. Bu durum Ulusal Tez Merkezi resmi internet sitesinde eğitim araştırma hastanelerinde yapılan tezlerin sisteme yüklü olmamasından kaynaklanmaktadır. Eğitim araştırma hastanelerinde yapılan tezlerin sisteme yüklenip tıp bilimine katkı sağlanması gerekmektedir. Sonuç olarak çalışmamızda Aile Hekimliği uzmanlık eğitimi bitim aşamasında yazılan uzmanlık tezlerinin makale olarak yayınlanma oranının düşük olduğu ortaya konuldu. Ayrıca yapılan tez çalışmalarının genel olarak aile hekimliği alanı dışında branşlardan oluşması dikkat çekici bir bulgudur.

KAYNAKLAR

1. Çağlayaner H. Temel kavramlar ve tarihsel perspektif. Aile Hekimliği. 1. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları;1995. p. 17-20.
2. Rakel RE, Grimm KJ, Diebold MM, Kelly RB, Falvo DR. The problem oriented medical record. In: Rakel RE, ed. Textbook of Family Practice. 6th ed. Philadelphia: WB Saunders; 2002:3-18, 159-209, 253-61, 1587-602.
3. Leeuwenhorst. The General Practitioner in Europe: A statement by the working party appointed by the European Conference on the Teaching of General Practice Netherlands; 1974.
4. Akdeniz M, Urgan M, Yaman H. Türkiye'de bir tıp disiplini olarak aile hekimliğinin gelişimi. GeroFam 2010;1:29-40.
5. Muştu F. Türkiye'de Aile Hekimliği Alanında Yapılan Yayınların Kalitatif Değerlendirilmesi. (Uzmanlık Tezi). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı. Tez Danışmanı: Bozdemir N. Adana; 2009.
6. Uzmanlık Eğitimi Rotasyonları, Tıpta Uzmanlık Kurulu. <http://www.tuk.saglik.gov.tr/rotasyonlar.pdf>.
7. Salmi LR, Gana S, Mouillet E. Publication pattern of medical these, France, 1993-98. Medical Education 2001;35:18-21.

8. Arriola-Quiroz I, Curioso WH, Cruz-Encarnacion M, Gayoso O. Characteristics and publication patterns of theses from a Peruvian Medical School. *Health Information&Libraries Journal* 2010;27:148-54.
9. Nieminen P, Sipila K, Takkinen HM, Renko M, Risteli R. Medical these as part of the scientific training in basic medical and dental education: experiences from Finland. *BMC Medical Education* 2007;7:51.
10. Master Journal List - IP & Science - Thomson Reuters. <http://ip-science.thomsonreuters.com/mjl/>
11. Kayhan Z. Biyomedikal Yayın Yapmanın Güçlükleri. Kayhan: Biyomedikal Yayın. *Anestezi Dergisi* 2007;15:141-8.
12. Özkaya Ö, Bingöl D, Üşçetin İ, Aksan T, Karahangil M, Akan M. Derleme. Tıbbi Bilimsel Makale Yazımında Temel Kurallar, Tercihler ve Seçenekler Nelerdir? doi:10.5222/otd.2012.065. *Okmeydanı Tıp Dergisi* 2012;28:65-71.
13. Özgirgin N. Uluslararası İndeksler Neden Önemli? Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık. *Türk Tıp Dizini* 2010.
14. Sipahi H, Durusoy R, Ergin I, Hassoy H, Davas A, Karababa A. Publication rates of public health theses in international and national peer-review journals in Turkey. *Iran J Public Health* 2012;41:31-5.
15. Sipahi OR, Çağlayan Serin D, Pullukçu H, Taşbakan M, Köseli Ulu D, Yamazhan T ve ark. Ülkemizde Tıbbi Mikrobiyoloji, Klinik Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları Dallarında Yapılan Tıpta Uzmanlık ve Doktora Tezlerinin Uluslararası Dergilerde Yayına Dönüşüm Oranları. *Mikrobiyol Bul* 2014;48:341-5.
16. Day RA. Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayımlanır? An "ISI" Publication "How to Write and Publish A Scientific Paper". Copyright Tubitak 1996. 4. Baskı 2000.
17. Kansu E. Bilimsel yanıtma ve önlenmesi. TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri 1. Dünyada ve Türkiye'de Bilim, Etik ve Üniversite. Ankara: TÜBİTAK Matbaası; 2000. p.71-5.
18. Pak NK. Üniversitede Bilimsel Performans Değerlendirilmesi. TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri 1. Dünyada ve Türkiye'de Bilim, Etik ve Üniversite. Ankara: TÜBİTAK Matbaası; 2000. p.93-111.